

Nummer 35 – april 2016

Inhoudsopgave

Nieuws van bestuur en stafbureau	2
Vereniging en bestuur	2
Wetgeving en beleid	3
Onderzoek	6
Studiedagen	6
Publiciteit	6
Werkveld Ziekenhuizen	7
Werkveld Verpleeg- en verzorgingshuizen	8
Werkveld Hospices	10
Werkveld Jeugdzorg	10
Werkveld Psychiatrie	11
Werkveld Revalidatie	12
Werkveld Eerste lijn	13
Katholieke sector	14
Humanistische sector	14
Boeddhistische sector	15
Sector Institutioneel Niet-Gezondenen (SING)	16
Gegevens bestuur en raden	17

Foto: Ger Thonen

NIEUWS VAN BESTUUR EN STAFBUREAU

VERENIGING EN BESTUUR

ALV en symposium

De jaarlijkse ledenvergadering en het symposium vinden plaats op **maandag 27 juni** in Utrecht.

ALV

Belangrijk agendapunten op de ALV zijn de verkiezing van een nieuw bestuur en het afscheid van het zittende bestuur, in het bijzonder van scheidend voorzitter Simon Evers. Op de gestelde vacatures hebben zich gelukkig voldoende kandidaten gemeld. De benoemingsadviescommissie heeft diverse gesprekken gevoerd en op basis daarvan een voordracht gedaan aan het bestuur, dat deze voordracht onverkort heeft overgenomen.

Aan de ALV zullen ter benoeming voor het bestuur worden voorgedragen de volgende leden:

- Hugo Vlug (AMC), voorzitter.
- Robert Koorneef (Martiniziekenhuis), secretaris/interne zaken.
- Loes Berkhout (UMC Utrecht), penningmeester.
- Freda Dröes (Cordaan), wetenschap, kwaliteitssystemen en opleidingen.
- Jodie Ras, communicatie en marketing.
- Hugo Remmers (ZGT), Innovatie, beroepsontwikkeling en werkveldraden.
- Jasper Smit (Zorgcirkel), Levensbeschouwelijke identiteit, achterban en sectorraden.

Meer informatie volgt bij de stukken voor de ALV, die u begin juni kunt verwachten.

Symposium

Het symposium maandagmiddag 27 juni heeft als motto *'Kijk, de geestelijk verzorger! Kennis en kunde van het vak'*. De hoofdlezing zal worden verzorgd door de Vlaamse collega en voorzitter van de internationale ENHCC Anne VandenHoeck. In de 7 workshops staan kennis en kunde op basis van recent onderzoek en van de nieuwe [Beroepsstandaard geestelijk verzorger](#) centraal. Een aantal workshops zal worden verzorgd door onlangs gepromoveerde collega's (Erik Olsman, Job Smit en Beate Giebner).

Meer informatie over het programma en de aanmelding volgt in de uitnodiging (medio mei).

Nieuwe huisstijl en website

Er is lang naar uitgezien, maar binnenkort is het echt zo ver: de VGVZ gaat over op een nieuwe huisstijl.

De nieuwe huisstijl is ontworpen door bureau Ruparo, dat eerder ook de restyling van TGV verzorgde. Belangrijke termen bij de briefing waren onder andere veelkleurig, vitaal, verbinding en

inspiratie.

De komende tijd zal de VGVZ de nieuwe huisstijl gaan doorvoeren op papier, via de mail en daarna ook op de website.

De ontwikkeling van de nieuwe website is in volle gang, en als het goed is zal een demo-versie kunnen worden getoond op de ALV. Die zal er echt anders uitzien dan de website nu...

Wil je meedoen om de nieuwe website te testen stuur dan een mailtje naar Christien den Draak, cdendraak@vgvz.nl.

Open Platform

Op een zonovergoten 11 april vond in Utrecht in het Bartolomeus Gasthuis het eerste Open Platform plaats. Ruim 30 leden brachten punten naar voren die zij graag wilden meegeven aan het nieuwe bestuur, of attendeerden op belangrijke ontwikkelingen. Dit varieerde van de wens tot een grotere naamsbekendheid van de VGVZ tot de vraag om een vorm van titelbescherming, en van aandacht voor het contact met brancheorganisaties, zorgverzekeraars, gemeenten en huisartsen tot contact met de zendende instanties.

Het bestuur neemt de opbrengsten mee in de evaluatie van dit eerste Open Platform.

WETGEVING EN BELEID

Commissie Voltooid Leven en Werkgroep Psychosociale Zorg

Op 19 januari van dit jaar stuurde de VGVZ een brief aan het ministerie van VWS met daarin het aanbod om betrokken te blijven bij de verdere behandeling van het advies dat de Commissie Voltooid Leven ('Commissie Schnabel') aan twee ministeries gaf. Onder verwijzing naar het artikel 'De zaak Heringa; hulp bij zelfdoding door een niet-arts' dat VGVZ-bestuurslid Marjolein Rikmenspoel publiceerde in *Strafblad*, boden we de expertise van de geestelijk verzorger aan als noodzakelijk in sommige gevallen bij de beoordeling van voltooid leven.

Het ministerie zegde op 1 maart schriftelijk toe de VGVZ te betrekken bij een mogelijke uitwerking van de aanbevolen richtlijn dat bij een euthanasieverzoek op basis van voltooid leven een extra consulent geraadpleegd dient te worden.

Naar aanleiding van een schriftelijk aanbod van de VGVZ heeft de minister van VWS ook aan de werkgroep psychosociale zorg bij ernstige somatisch aandoeningen verzocht de kennis en expertise van onze beroepsgroep te betrekken bij zijn werk.

Website hulp bij regelingen palliatieve zorg

Op 7 maart maakte de directeur Langdurige Zorg van VWS ons attent op de nieuwe helpdesk voor zorgverleners die te maken hebben met palliatieve zorg. Voor geestelijk verzorgers die wel palliatieve zorg leveren of willen leveren, maar deze niet kunnen declareren, is dit een goede mogelijkheid de problematiek per casus onder de aandacht te brengen. Individuele knelpunten ondersteunen de inspanningen van de VGVZ om te komen tot declarabele palliatieve geestelijke verzorging. Maak dus vooral gebruik van deze helpdesk via hervorminglangdurigezorg.nl/helpdesk, telefoon 1400 of palliatievezorg@minvws.nl.

Ontwikkeling Kwaliteitskader Palliatieve Zorg

De Kwaliteitsmodule Palliatieve Zorg 1.0 is weliswaar breed bekend maar nog niet voldoende gedragen. IKNL heeft daarom samen met Palliactief het initiatief genomen om een breder gedragen kwaliteitskader palliatieve zorg op te stellen, deze keer samen met vertegenwoordigers van meer betrokken professionals. Dit alles ook met het oog op passende financiering.

In dit breed gedragen project neemt de VGVZ deel op bestuursniveau, met het stafbureau en door collega Annemieke Kuin die participeert in de werkgroep. In verschillende bijeenkomsten hebben we de positie van zingeving en van onze beroepsgroep kunnen inbrengen. In juni gaat de werkgroep verder. Zie ook de informatie op de site van het [IKNL](#).

Werkgroep Palliatieve Geestelijke Verzorging Thuis PGVT

De VGVZ-werkgroep PGVT onder leiding van Etje Verhagen is van start gegaan met het toepassen van de Beroepsstandaard op de palliatieve situatie. De inventarisatie van projecten waarbij geestelijke verzorging gedeclareerd wordt en waar dat niet goed loopt, doet de werkgroep in samenspraak met Agora, dat van het ministerie de opdracht kreeg knelpunten hierin te verzamelen. Nog voor de zomer gaat er een document naar VWS en de werkgroep hoopt daar dan een toelichting bij te kunnen leveren over de specifieke taak van onze beroepsgenoten in de palliatieve zorg.

VGVZ bij Congres Levensindekliniek

De VGVZ heeft in de personen van bestuurder Marjolein Rikmenspoel en beleidsmedewerker Ralf Smeets deelgenomen aan het congres *Complexe euthanasie* van de Levensindekliniek op 17 maart. Het gesprek gaf de nodige nuancerings rond het thema en belichtte ook de opvallende stijging van de hulpvraag. De thematiek werd weliswaar deels juridisch en organisatorisch benaderd, maar veel aandacht ging ook naar positie van de verwijzers en het belang van het goede gesprek over het thema levensind, op het goede moment. Voor behandelaars is dat niet altijd gemakkelijk en verbetering op dat punt is nodig.

In gesprekken met verschillende partijen hebben we ook het belang van het existentiële aspect van de hulpvraag goed kunnen uitwisselen. Uit die contacten is nu een pilotvoorstel gekomen om de rol van de geestelijk verzorger verder te onderzoeken bij de hulpvraag aan de Levensindekliniek. De organisatie heeft daar al positieve ervaringen mee en de VGVZ kan de pilot vakinhoudelijk ondersteunen.

ZonMw presenteert Signalement Zingeving in Zorg

Op 18 maart heeft de onderzoeksorganisatie ZonMw, gefinancierd door het ministerie van VWS, het rapport *Zingeving in Zorg* gepresenteerd. In de bijeenkomst in het Radboud UMC spraken initiator en directeur Henk Smid, Carlo Leget, betrokken medewerkers van het ziekenhuis en Christien Begemann van Vilans over de vanzelfsprekende plaats van zingeving in de zorg en de onmisbaarheid van zingeving, betekenisgeving en spiritualiteit in de spreekkamer. Als opmaat voor verder onderzoek zijn in dit signalement vier basale kennisthema's benoemd die uitgewerkt zijn in essays. Verschillende leden van de VGVZ zijn betrokken geweest bij de totstandkoming.

Het rapport is van groot belang vanwege de manier waarop gegevens en argumenten voor zingeving in de zorg zijn geordend en voor de legitimatie van dit onderwerp. Geestelijk verzorgers kunnen er niet hun positie in de zorg aan ontleen maar wel hun werk en plaats onderbouwen. Het is een stimulering van het debat met als uitgangspunt dat zingeving een intrinsiek onderdeel vormt van het zorgproces en niet uitsluitend is voorbehouden aan specifieke zorgdomeinen of beroepsgroepen. Het rapport is te downloaden via [signalement zingeving in zorg](#) en staat ook op de website van de VGVZ. (bij [Handige beleidsstukken](#)).

Initiatieven VWS over langdurige zorg

De VGVZ is uitgenodigd voor de bijeenkomst beleidsontwikkelingen langdurige zorg, waar in eerste instantie het stafbureau en later het bestuur in meedenkt. Daar komen verschillende thema's aan bod, waaronder het project 'Waardigheid en Trots'.

Verschillende collega's constateerden al dat de geestelijk verzorgers ontbraken in de 'Leidraad

verantwoorde personeelssamenstelling'. De VGVZ heeft daarover contact gehad met beroepsvereniging VenVN en met Actiz. In mei volgt een gesprek over de plek die geestelijk verzorgers hierin zouden moeten hebben.

FBZ

De functie van geestelijk verzorger in de zorg als werknemer is, net als andere functies in de zorg, verbonden met een cao met afspraken over bijvoorbeeld de functieschalen, vakantiedagen, primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden. Maar wie onderhandelt namens ons over de cao? De Federatie van Beroepsorganisaties in de Zorg FBZ vertegenwoordigt ons bij cao's en andere arbeidsrechtelijke zaken, zoals besprekingen rond reorganisaties en sociale plannen.

Sinds 1 januari bestaat de FBZ uit een klein dagelijks bestuur en een algemene ledenvergadering (AV). Het bestuur bestuurt. De AV maakt beleid en controleert het bestuur. De uitvoering van beleid en bestuur ligt bij het bureau van de FBZ. In de AV zijn alle verenigingen vertegenwoordigd die deelnemen aan de FBZ. Hoe groter de vereniging, hoe meer stemmen in de algemene vergadering. De VGVZ heeft er twee. Eva Kersbergen en Marten Tel zijn onze afgevaardigden. In de laatste vergadering is het jaaroverzicht 2015 behandeld, met een verslag van de stand van zaken rond diverse cao's, en daarnaast onder andere deze ontwikkelingen:

- Elk jaar groeit de achterban van FBZ en daarmee wordt het een sterkere partner in de cao-onderhandelingen.
- Als de FBZ deelneemt aan besprekingen van sociale plannen bij een organisatie, krijgen de leden die bij die organisatie horen, sinds vorig jaar rechtstreeks informatie over de vorderingen.

Op www.fbz.nl is ook het jaarverslag te downloaden. Voor vragen over de FBZ: Eva Kersbergen, ekersbergen@casema.nl en Marten Tel, marten.tel@brabantzorg.eu.

Commentaar VGVZ op Richtlijnen

Door het IKNL (Integraal Kankercentrum Nederland) worden veel Richtlijnen en programma's voor professionals opgezet die bij de behandeling van kanker worden gebruikt.

Doorgaans heeft geestelijke verzorging of spirituele begeleiding hierin hoogstens een bescheiden plaats, en als kleine beroepsgroep kunnen wij op de ontwikkelingen ook maar beperkt invloed uitoefenen.

Toch is de laatste paar jaar zichtbaar dat de VGVZ vaker om commentaar wordt gevraagd bij Richtlijnen die al zijn ontwikkeld of in ontwikkeling zijn. De activiteiten van de Commissie Oncologische en palliatieve Zorg van de VGVZ spelen hierbij zeker ook een rol. De commissie is de afgelopen tijd versterkt met Etje Verhagen en met structurele ondersteuning door de commissie wetenschap.

De afgelopen tijd heeft VGVZ gereageerd met:

- Commentaar op de voorgenomen RL Aanpassingsstoornis patiënten met kanker. Een degelijk onderbouwde kritische reactie was mogelijk dankzij de inbreng van de commissie wetenschap.
- [Feedback](#) op een concept Behandelprogramma Geriatrische oncologische revalidatie, voorbereid door collega's van de werkveldraad Verpleeg- en Verzorgingshuizen.

Daarnaast is de VGVZ al langer betrokken bij de herziening van twee belangrijke richtlijnen:

- RL Spirituele zorg (Joep van de Geer).
- RL Detecteren behoefte psychosociale zorg (Annemieke Kuin).

ONDERZOEK

- Door het HealthCare Chaplaincy Network is een belangrijk document gepubliceerd over **kwaliteitsindicatoren** voor goede spirituele zorg en manieren om deze te vast te stellen, ontwikkeld door een internationale groep van experts. Het document staat op de website met [Handige beleidsstukken](#) van de VGVZ. De website van de [HCCN](#) is sowieso ook interessant.
- Onlangs heeft de Commissie Wetenschap van de VGVZ een oproep gedaan tot deelname aan een wereldwijde enquête naar attitudes en activiteiten van geestelijk verzorgers in relatie tot onderzoek naar geestelijke verzorging. Zie de mail van 12 april.

STUDIEDAGEN

- Symposium en expertmeeting over de spirituele dimensie in de palliatieve zorg, 12 en 13 mei, Nijmegen. Tijdens het symposium wordt het handboek *Spiritualiteit in de palliatieve zorg* gepresenteerd.
- Het jaarlijkse Oncologie-symposium, door het Antoni van Leeuwenhoek. 16 juni, Amsterdam. VGVZ-leden krijgen 15% korting.
- Studie-middag n.a.v het promotie-onderzoek van collega Beate Giebner 'Gedeelde Ruimte. De ontvankelijkheid van zorgverleners in patiëntencontacten'. 23 juni, AMC Amsterdam. Meer informatie over deze en andere studiedagen op de [website](#) van de VGVZ.

PUBLICITEIT

- Collega Marcella Mulder schreef een boek met de titel *Op bezoek bij een dierbare met dementie*. Meer informatie op de [website](#).
- Ook collega Eva Smit werkt met mensen met dementie en schreef *Het belevingsconcert – Over zingeving en muziek bij mensen met (vergevoerde) dementie*. Zie de website van de uitgever voor meer informatie over het [Belevingsconcert](#).

Voor beide publicaties is ook aandacht in de bijdrage vanuit de Humanistische sector, verderop in de Nieuwsbrief.

- Naar aanleiding van het verschijnen van het rapport van de Adviescommissie Voltooid leven onder voorzitterschap van Paul Schnabel is bestuurslid Marjolein Rikmenspoel in het nieuws geweest op [radio](#) en [televisie](#). Deze informatie is bij verschijnen ook gedeeld in de [VGVZ-groep op LinkedIn](#). Wil je ook tussentijds nieuws en informatie uitwisselen met collega's? Meld je dan aan via [LinkedIn](#).

Christien den Draak, stafbureau

NIEUWS VAN DE WERKVELDEN EN SECTOREN

WERKVELD ZIEKENHUIZEN

Personele wisselingen

In de werkveldraad ziekenhuizen is een groot aantal personele wisselingen geweest in het afgelopen half jaar. Dick de Jong, voorzitter, en Huib van der Burg, secretaris, namen in december afscheid. En in de vergadering van januari kondigden Nel Bartlema en Corinne van der Loos hun vertrek aan. We bedanken hen zeer hartelijk voor al hun inzet en betrokkenheid. Vier mooie mensen met verbindende kwaliteiten en humor!

Dick de Jong

Dick heeft acht jaar in de werkveldraad gezeten, steeds als voorzitter, en hij heeft die taak met hart en ziel vervuld. Er zijn in die periode symposia geïnitieerd, de visitaties zijn gestart, er zijn inhoudelijke contacten geweest met innoverende collega's in het veld. Dick was er een groot voorstander van dat de werkveldraadleden uit de diverse levensbeschouwelijke achtergronden afkomstig waren.

Huib van der Burg

Huib is vanaf 2010 lid geweest, later werd hij secretaris. Huib hebben we leren kennen als een collega die graag onderzoekt wat de kern is van een kwestie en niet over één nacht ijs gaat met betrekking tot een besluit. Als wandelend geheugen van de club is hij eigenlijk onmisbaar....

Corine van der Loos

Corine is in 2012 gekomen, als vertegenwoordiger van de hoofden van de dienst GV in de academische ziekenhuizen. Omdat daar veel wordt nagedacht over onderzoek, bracht ze die informatie ook mee naar de vergaderingen. Corine is Frans Bossink opgevolgd als schakel met het Algemeen Bestuur van de VGVZ. In de vergaderingen heeft ze er altijd aan gewerkt dat onze inhoudelijke gesprekken tot iets leidden: een artikel, een oproep aan de leden, een onderzoek, een bredere discussie. Ze heeft afscheid genomen van de werkveldraad (en haar werk in het ziekenhuis) om zich volledig te kunnen wijden aan het werk van de Sant'Egidio gemeenschap in Amsterdam.

Nel Bartlema

Nel is in 2013 deel gaan uitmaken van de werkveldraad. Als humanistisch raadvrouw in het ZMC in Zaandam werkt ze in een setting waar de formatie GV onder druk staat. Dat maakt bij haar en haar collega veel creativiteit los. Ze kan daarom tamelijk onbevangen kijken naar ons aller werk. Omdat ze ook een eigen praktijk heeft, is ze daarnaast ook een verbinding met veld van de vrij gevestigde collega's. Nel heeft haar deelname aan de werkveldraad beëindigd vanwege haar toch wel erg beperkte tijd.

Ellen Enderlé en ik pakken fris en fruitig de draad op. Binnenkort is er een matchingsgesprek met een nieuwe kandidaat. Het wordt een beetje pionieren en dat past wel bij ons en bij de fase waarin de VGVZ nu is gekomen. Mocht er iemand zijn met belangstelling voor de vrijgevallen plekken: meld je aan!!

Terugblik symposium

Er zijn veel positieve reacties gekomen op het symposium 'Zorgen voor verbinding'. Op de pagina van het werkveld [ziekenhuizen](#) zijn alle bijdragen aan de dag beschikbaar.

De werkveldraad bedankt zeer hartelijk de symposiumcommissie, bestaande uit Moniek Steggerda, Elke Herlaar en Gabriëlle Gies. In 2017 zal weer een symposium worden georganiseerd. Thema's zijn welkom via info@vgvz.nl.

Onderzoek Körver/Walton

Sjaak Körver en Martin Walton starten met een case study project Geestelijke zorg om het handelen van de geestelijk verzorger en de effecten ervan meer inzichtelijk te krijgen. Hiervoor worden deelnemers gezocht. Wilt u meer weten of u aanmelden, neem dan contact op met Sjaak Körver via j.w.g.korver@tilburguniversity.edu of 013- 4663223.

Marjanne Dijk, Zwolle

WERKVELD VERPLEEG- EN VERZORGINGSHUIZEN

Graag brengen wij jullie op de hoogte van ontwikkelingen in het werkveld V&V. Heb je vragen of opmerkingen voor ons, neem contact op via onze secretaris Eva Kersbergen: ekersbergen@casema.nl.

Overigens staan wij nog steeds open voor nieuwe leden. Kom kennismaken met onze leuke club en denk mee met ons, het is boeiend en leerzaam! Aanmelden hiervoor kan ook via Eva Kersbergen.

Visiedag van de werkveldraad

Tijd voor een hernieuwde visie en plannen voor de komende tijd! Dus kwamen wij als werkveldraad bijeen op vrijdag 18 maart. Rode draad op deze Visiedag was de [Kwaliteitsstandaard Levensvragen](#). Onder begeleiding van Peter Jan van der Wal, die vanaf het begin betrokken is bij de ontwikkeling van de standaard, hebben we ons grondig in de materie verdiept.

Wij zijn nu beter op de hoogte van de laatste ontwikkelingen op gebied van levensvragen in de langdurige zorg. Daarnaast hebben we een goed beeld gekregen van het 'zorglandschap' in Nederland, dat uit enorm veel verschillende partijen bestaat. In dat landschap moet elke geestelijk verzorger zich een weg zoeken, daarom vinden we het belangrijk om daar inzicht in te krijgen. We zijn allemaal enthousiast over de inhoud van de Kwaliteitsstandaard Levensvragen. Helder en begrijpelijk wordt daarin verwoord dat elke zorgorganisatie een visie moet hebben op aandacht voor levensvragen. Dat is iets waar de hele organisatie en elke medewerker mee te maken heeft. Toerusting van medewerkers is daarom van groot belang, iets waarin geestelijk verzorgers een belangrijke rol kunnen spelen.

De komende tijd hebben we als werkveldraad de volgende plannen:

- Een visiestuk schrijven over de Kwaliteitsstandaard Levensvragen, voor alle leden van ons werkveld.
- Een Kenniscafé organiseren, najaar 2016, over de Kwaliteitsstandaard Levensvragen.
- Het symposium in 2017 staat in het teken van ontwikkelingen rond de Kwaliteitsstandaard en hoe wij hierop in kunnen spelen.
- Een overzichtelijk schema maken van het zorglandschap in Nederland, zodat geestelijk verzorgers er wegwijs in kunnen worden.

Geestelijk verzorger uit de VS wil meelopen in NL

Graag delen wij dit bericht uit de VS met jullie:

Greetings,

I work as a Chaplain for Baruch Senior Ministries in Grand Rapids, Michigan, USA. I serve the elderly in Assisted Living and Memory Care Homes.

May 15-June 6 I will be in the Netherlands with my husband for his work. While I am there, I would like to learn how you provide spiritual care, how the healthcare system provides for the elderly and how Chaplains are an integral part of this.

I would like to connect with other Chaplains, shadow someone during their visitations with people and learn how you care for the elderly spiritually. I am willing to share with you what I have learned, what I know and what I have experienced in my life and with the elderly.

I see this as a great opportunity for me to grow spiritually and professionally and learn how spiritual care is provided in other places of the world.

I look forward to hearing from you.

Warm Regards,

Valjean Wykstra VandeHaar

vlwykstra@gmail.com

Commissie Geestelijke Zorg (binnen Brabant Zorg) rolt Roze Loper uit

Binnen Brabant Zorg is één van de beleidsafspraken dat op iedere locatie een commissie Geestelijke Zorg werkzaam is die, samen met de geestelijk verzorger, nadenkt over de invulling van de geestelijke zorg op de betreffende locatie. Voordeel van een dergelijke beleidsgroep is dat met heel verschillende medewerkers - verzorgenden, vrijwilligers, activiteitenbegeleiders - nagedacht kan worden over thema's die te maken hebben met welzijn, aandacht en geestelijke zorg. Zo kom je nog eens op iets minder voor de hand liggende onderwerpen die wél raken aan geestelijke zorg. Veiligheid bijvoorbeeld. Of gastvrijheid.

Het afgelopen jaar is de commissie bezig geweest met het thema *de Roze Loper*; het landelijk project rondom ouderen, homoseksualiteit en tolerantie.

Nu is *De Roze Loper* een certificaat dat slechts te verkrijgen is wanneer je als instelling een traject doormaakt van kwaliteitsmetingen en audits. Eerlijk gezegd stond ik daar, als geestelijk verzorger, in eerste instantie wat huiverig tegenover.

Achteraf is echter het hele traject een prima middel gebleken om levensbeschouwelijke onderwerpen die anders moeilijk op de agenda komen uitgebreid te kunnen bespreken. Het gevolg is dat binnen verschillende lagen van de organisatie thema's als tolerantie, (homo) seksualiteit, liefde, pesten en 'de ander en ik' opeens makkelijk ingang vinden. Zo zijn er gespreksvieringen geweest over de liefde, voorleesavonden met levensverhalen van roze ouderen, en zijn er MDO's geweest waarop seksualiteit (of het gemis daaraan) opeens een bespreekbaar thema is geworden.

Voor meer informatie zie: www.rozezorg.nl

Uit een gebed om verdraagzaamheid, gebruikt in één van de vieringen in het kader van Coming Out Day (11 oktober):

(...) Op deze dag waarop we willen vieren
Dat we allemaal anders zijn
Anders in onze kleur, anders in wat we voelen en denken,
bidden wij u voor verdraagzaamheid.
Dat we ruimte scheppen voor elkaar
Ook als de verschillen groot zijn;
Dat we het aandurven om elkaar tegemoet te komen
En met elkaar in gesprek te gaan;
Dat we bereid zijn onze eigen mening te bevragen.
(...) Help ons elkaar én onszelf te aanvaarden zoals we zijn
Mensen zo veelkleurig en verschillend als de regenboog (...)

WERKVELD HOSPICES

De voorjaarsbijeenkomst van geestelijk verzorgers werkzaam in een hospice zal plaatsvinden op **donderdag 19 mei van 13.00 uur tot 16.00 uur in Hospice Demeter te De Bilt.**

Ditmaal gaan we nader in op de diagnostische benaderingen van Carlo Leget en George Fitchett. We zullen onder leiding van prof. dr. Martin Walton uit Groningen bekijken welk model het best aansluit bij ons werk in de hospice zorg. Als hulpmiddel zal een geselecteerde casus via beide benaderingswijzen worden geanalyseerd. Accreditatie is aangevraagd. Iedereen van harte welkom!

Opgaven via Betty Morel, secretaris werkveld Hospice GV, betty.morel@archipelzorggroep.nl

Gettie Kievit, voorzitter werkveld Hospice GV

WERKVELD JEUGDZORG

Werkveld Jeugdzorg bijeenkomst

Op 4 april kwamen de geestelijk verzorgers uit het werkveld jeugdzorg bij elkaar. De groep wordt kleiner, maar we vinden contacten met het werkveld justitie. 's Ochtends vergaderden we over de transitie in de jeugdzorg en de aandacht voor het zingevingsdomein. We zijn daarover vooral aan het netwerken met organisaties en personen die ook het belang van dat domein zien. Op de volgende bijeenkomst gaan we in gesprek en delen we good practices over radicalisering; een actueel onderwerp binnen de jeugdzorg.

Bibliodrama

's Middags zijn we met bibliodrama aan de slag gegaan met het verhaal van de 'ongelovige Thomas'. Cocky van der Spek Fortuin voerde ons naar de rol van de leerlingen die Jezus zagen na de opstanding. Het was verbazingwekkend hoe het voelde en hoe we reageerden. Daarna leefden we ons in in Thomas; ook herkenbaar. Vervolgens nodigde Cocky ons uit om de presentie van Jezus weer te geven in een woord of korte zin en met een kleurige sjaal. Het was bijzonder om de woorden te horen en de kleuren te zien. Het verhaal is verkend met hart en ziel.

Daarna constateerden we dat we al (delen van) deze werkvormen gebruiken in ons werk: het inleven in het verhaal als voorbereiding voor een kerkdienst voor blinden en slechtzienden, het inleven in een rol van een verhaal in een gesprek met een jongere, het gebruik van een lege stoel

om ruimte te geven aan de eigen beleving van de cliënten. Tevens was er het verlangen dat jongeren hetzelfde mee kunnen maken in de verhalen van onze traditie, maar dat lijkt een brug te ver... of lijken we daarin toch op Thomas?

Anneke Lammers Geestelijk verzorger voor De Hoenderloo groep

WERKVELD PSYCHIATRIE

Contactadressen:

Lisa van Duijvenbooden (voorzitter), GGZ Eindhoven, T 040 - 297 06 19;

Jos van der Sterre (secretaris), Mediant GGZ, T 074 - 256 31 63 (ma/do), 053 - 475 55 36 (di/woe)

jw.vandersterre@mediant.nl

De werkveldraad

De stoelendans is voltooid. Dat betekent dat vanaf februari 2016 Lisa van Duijvenbooden de voorzittershamer van Stefien Jansen heeft overgenomen. Intussen blijft Stefien gewoon lid van de werkveldraad. We konden tijdens de vergadering een nieuw lid verwelkomen: Cisca Terlouw, werkzaam als geestelijk verzorger bij Tactus, verslavingszorg Midden-Nederland. We zijn blij met de komst van Cisca, juist ook omdat ze werkt met mensen die kampen met verslaving en een psychische kwetsbaarheid.

We hopen de komende tijd nog een paar nieuwe leden te kunnen verwelkomen. Daarmee komt de werkveldraad weer op volle sterkte. En dat is zeer wenselijk, want er is veel gaande.

Invitational Conference Richtlijn Hulp bij Zelfdoding

In februari was er een conferentie, georganiseerd door de NVVP. Aan de werkveldraad werd gevraagd een afvaardiging te sturen. Namens ons waren aanwezig Inkeri Hyvarinen, Taco Bos en Anneke Wouters, naast familie, cliëntenorganisaties, huisartsen, een SCEN-arts, enkele psychiaters, een hoogleraar suïcide-preventie en enkele leden van de NVVP.

Het plan van de NVVP is om in 2017 een nieuwe richtlijn te hebben, die nauw aansluit bij de huidige richtlijn. De aanwezigen werd gevraagd om input. Onze collega's leverden hun bijdrage aan het gesprek aan de hand van een hand-out die te vinden is op de pagina van het werkveld Psychiatrie op de [website](#).

Geestelijke Verzorging en de Beroepentabel (voorheen CONO-registratie)

In de vorige Nieuwsbrief schreef ik over de voortgang van het proces. In september 2015 heeft de werkveldraad een aanvraag ingediend het beroep geestelijke verzorging op te laten nemen in de DBC-GGZ Beroepentabel. Het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGZ heeft hierover eind december 2015 een advies uitgebracht aan de NZa (Nederlandse Zorgautoriteit). Een beslissing van de NZa wordt uiterlijk 1 juli verwacht.

In afwachting van die beslissing nodigt de werkveldraad onze leden uit voor een LedenRaadPleging, te houden op **donderdag 22 september, van 10.30-12.30 uur**.

Tijdens de LRP zal verslag worden gedaan van het proces van aanvraag en van het besluit van de NZa. We zullen dan ook met elkaar de consequenties van het besluit kunnen bespreken.

Een definitieve uitnodiging voor de LRP op 22 september volgt later.

Jos van der Sterre

WERKVELD REVALIDATIE

Masterclass “Zingeving en verlieservaringen bij afasiepatiënten”

Het werkveld Revalidatie heeft op 5 april 2016 een masterclass gehad over ‘Zingeving en verlieservaringen bij afasiepatiënten’. Deze vond plaats bij Revalidatie Friesland in Beetsterzwaag. Geestelijk verzorgers in de revalidatie hebben vaak te maken met revalidanten met afasie, maar door onze talige instelling is het niet gemakkelijk met hen te communiceren.

Line Atsma (logopediste) liet ons eerst zelf ervaren hoe het is om afatisch te zijn. Natuurlijk zijn er veel verschillende vormen van afasie, maar het is nog knap lastig om zonder woorden te communiceren. Hoe kun je duidelijk te maken wat je van een geestelijk verzorger verlangt? En wat kan de geestelijk verzorger nog meer, behalve praten? Toch kwamen we met elkaar op een heel arsenaal aan mogelijkheden. Zo is er muziek om te luisteren of samen te maken. We hebben rituelen en er is beeldmateriaal in allerlei vormen. We kunnen voorlezen en de ander woorden geven via gedichten. Soms kunnen revalidanten met afasie wel zingen als een ander begint. Het uithouden in de stilte kan ook heel louterend werken: wij hebben immers tijd.

Verder vertelde Line over de afasie-groep en hoe daar zingeving en verlieservaringen ter sprake komen. Het oefenen van taal is natuurlijk ook een confrontatie met dat wat verloren is gegaan. En de frustratie van het niet meer kunnen raakt daarbij aan het zinvol kunnen leven.

Binnen Revalidatie Friesland wordt bij afasie patiënten SMTA (Speech Music Therapy for Aphasia) ingezet. Dit is een therapievorm waarbij een logopedist en een muziektherapeut samenwerken om het spraakvermogen van mensen met afasie te ondersteunen in het herstel. Aan de hand van voor de revalidant belangrijke dagelijkse woorden en zinnen, worden melodieën en ritmes ontworpen. De revalidant oefent deze woorden en zinnen onder begeleiding. Door veel herhaling en het steeds verder wegnemen van de melodie en tenslotte ook het ritme kan iemand tot spreken komen. Zo kunnen mensen die niet meer vloeiend kunnen spreken na een beroerte de namen van hun kinderen weer leren uitspreken, of praatjes maken. Kijk op:

<https://www.youtube.com/watch?v=QA0pNmG8Bfw>

In het tweede deel van de masterclass vertelde Piet Koek (muziektherapeut) iets over hoe hij als muziektherapeut omgaat met zingeving en verlieservaringen, juist ook bij mensen met afasie. Hij gebruikt, wat hij noemt een ‘muzikale dialoog’, want samen luisteren naar muziek is ook: samen ontvangen, en ruimte maken. Door te associëren en het zoeken naar veelzeggende muziek kunnen mensen in contact komen met hun diepere zelf. Hij liet het ons ook zelf ervaren, zie foto.

Het was goed om via deze masterclass ons weer extra bewust te worden van het belang om in contact te komen en te blijven met revalidanten met afasie. Juist omdat het zo lastig is.

Piet Koek aan de piano en Line Atsma op de rug gezien.

WERKVELD EERSTE LIJN

Gv-kaart

Vanuit het werkveldraad zijn we bezig met het krijgen van een overzicht van alle geestelijk verzorgers die werken vanuit een eigen praktijk of samenwerkingsverband dat gericht is op de eerstelijnszorg. Nu zijn wij ook letterlijk bezig met een kaart. Via [deze link](#) vind je wat we bedoelen. Graag zouden wij alle vrijgevestigde geestelijk verzorgers op deze kaart krijgen, zodat we ook beter zichtbaar zijn voor elkaar en voor doorverwijzers.

Wil jij op deze kaart staan, mail dan de volgende gegevens naar csa.molenaar@gmail.com of info@aandachtvoorieder.nl

Naam:

Naam praktijk/samenwerkingsverband:

Website url:

Adres/Plaats:

Bereikbaar via (tel/email):

Aangesloten bij:

Levensbeschouwelijke achtergrond/inspiratie:

Specialisatie (ouderen, palliatieve zorg, etc.):

LinkedIn

In de eerstelijnszorg is het pionieren en ontdekken. De vanzelfsprekende paden die in de instellingen aanwezig zijn, zullen opnieuw gevormd moeten worden buiten die instellingen. In de [LinkedIngroep 'VGZ Werkveld Eerste lijn'](#) delen we met elkaar initiatieven en kennis, waarmee we ons zichtbaar kunnen maken. Wat werkt? Hoe benader je die huisarts, buurtzorg, etcetera? En langs welke lijnen kun je financiering vinden? Leer van de ervaringen van anderen die je zijn voorgegaan om geen energie te verspillen.

Daarom: meld je aan bij deze LinkedIngroep en deel je ervaringen met anderen!

Financiering

Graag willen we nogmaals de aandacht vestigen op het *Starterspakket Wmo* en *Overzicht financieringsmogelijkheden extramurale Geestelijke Zorg*. Beide documenten zijn te vinden op de website bij het [Werkveld Eerste lijn](#). Natuurlijk horen we graag als er aanvullingen zijn hierop, zodat we die kunnen toevoegen.

KATHOLIEKE SECTOR

Beroepsverdieping

De leden van de katholieke sector van de VGVZ hebben alweer enkele maanden geleden een beroepsverdiepend traject aangeboden gekregen. Wij hebben vooral gekeken naar activiteiten die intellectueel verdiepend en vormend, en spiritueel verrijkend kunnen zijn. Er zijn individuele trajecten opgenomen die de spirituele dimensie vormgeven van de katholieke identiteit; daarnaast zijn ook groepsactiviteiten opgenomen. De trajecten zijn ter accreditatie aan de SKGV aangeboden en inmiddels gehonoreerd.

Wij stellen er prijs op ons programma ook open te stellen voor alle leden van de VGVZ. Op de [website](#) van de katholieke sector kunt u het uitgebreide overzicht vinden van ons programma, en ook de wijze van aanmelding.

Verschillende mensen zijn al gestart met beroepsverdiepende activiteiten. Er zijn nog enkele initiatieven die binnenkort van start gaan en waarvoor u zich kunt aanmelden.

Landdag

De commissie van voorbereiding op de landdag is begonnen en heeft verrassende ideeën. Het belooft een boeiende dag te worden waar u zeker geïnspireerd van terugkomt.

Houd **14 november 2016** vrij. De uitnodiging volgt na de zomer.

Ervaring delen

Wij verzamelen in ons werk allemaal pareltjes. Pareltjes die mooi zijn om te delen, om anderen er mee te voeden. We zijn op zoek naar verhalen waarin ongemerkt de rijkdom van onze traditie naar voren komt als een kracht.

Afscheid

Binnenkort loopt de termijn van acht jaar van Hanneke Snelder af. Trouwe leden die een dubbele termijn volmaken, verdienen het om opgevolgd te worden. De vraag is dus wie dat wil doen? Dus wie wil voor in ieder geval één termijn zitting nemen in de sectorraad? Meld je aan.

HUMANISTISCHE SECTOR

Onlangs is Leonoor de Cocker toegetreten tot de humanistische sectorraad; Jan Engbers zwaaide af. De sectorraad is constructief in gesprek met de Universiteit voor Humanistiek en het Humanistisch Verbond, en blijft zich inzetten om een eigentijds humanistisch geluid binnen de vereniging te waarborgen. Weet ons svp te vinden als je vragen, opmerkingen of ideeën hebt. Ook als je in de sectorraad wilt meedenken ben je welkom.

Jasper Smits, Liline van Tets, Jesse Gruiters, Leonoor de Cocker & Irene van Bentem
humsectorraadvgvz@gmail.com

Contact maken met een dierbare met dementie

Op bezoek gaan bij een dierbare met dementie kan soms ongemakkelijk en zelfs pijnlijk zijn. Hoe zal het gaan? Wat moet je zeggen? Humanistisch raadvrouw Marcelle Mulder schreef er met Anniek Kramer een boek over. Het boek biedt handvatten en inspiratie om van zo'n bezoek een fijn en waardevol samenzijn te maken. Op bezoek bij een dierbare met dementie helpt je over de drempel. De auteurs geven eerst een korte en heldere uitleg over wat dementie met je naaste kan doen en hoe het de relatie tussen jullie kan veranderen. Het tweede deel van dit boek staat vol ideeën, verdeeld over verschillende thema's, die je inspireren om echt contact met elkaar te maken. Zie [op bezoek bij een dierbare met dementie](#).

Het Belevingsconcert

Muziek en zingeving staan centraal in het boek *Het Belevingsconcert* van humanistisch geestelijk begeleider Eva Smit. Zij ontwikkelde op verzoek van de directie en met steun van de Raad van Bestuur van Cordaan, samen met collega geestelijk begeleiders, muziektherapeuten, vrijwilligers en mantelzorgers een methode voor zorgprofessionals. Het is een methode om contact te maken met diep dementerenden, zodat (ook) zij zin kunnen ervaren en voelen dat zij er nog steeds toe doen. Meer informatie: [Het Belevingsconcert](#).

Indicatoren voor zingeving in de ouderenzorg

Is het mogelijk en kwalitatief verantwoord om indicatoren op te stellen voor het 'omgaan met zingeving in de ouderenzorg' en de doorwerking daarvan op het welzijn van ouderen? Wander van der Vaart bespreekt op **9 juni om 15 uur** resultaten van een kwalitatief onderzoek dat de UvH verrichtte in opdracht van VILANS en Het Expertisenetwerk Levensvragen en Ouderen. De uitkomsten worden bediscussieerd in het licht van mogelijkheden en onmogelijkheden van sterk gestructureerde metingen op thema's zoals zingeving in de ouderenzorg. Deelname aan deze lezing is gratis. Wel graag aanmelden via [platform humanisering van de ouderenzorg](#).

Oratie Laurens ten Kate

Prof.dr. Laurens ten Kate is onlangs benoemd tot bijzonder hoogleraar Vrijzinnige religiositeit en Humanisme aan de Universiteit voor Humanistiek, voorgedragen door de Stichting Stimulering Vrijzinnig Gedachtegoed. **Woensdag 11 mei 16.15 uur** houdt hij zijn inaugurale rede met als titel *De vreemde vrijheid. Op zoek naar nieuwe betekenissen van vrijzinnigheid en humanisme in de 21ste eeuw*. Meer info via [oratie-prof-dr-laurens-ten-kate](#)

Once in a Lifetime

Van 12 mei tm 28 augustus is in de Oude Kerk in Amsterdam een bijzondere tentoonstelling te zien. *Once in a Lifetime* stelt de bezoeker in staat om na te denken over de eindigheid van het leven. Omgaan met onze eigen sterfelijkheid is allerm minst gemakkelijk, tegelijkertijd is het besef van eindigheid ook een voorrecht en een bron van kracht. De tentoonstelling is een samenwerking tussen het Humanistisch Verbond en de Oude Kerk en bestaat uit een zorgvuldig gekozen combinatie van bestaande en nieuwe werken: variërend van schilderijen, sculpturen en ruimtelijke installaties tot film- en videowerken. Het geheel biedt een waaier aan perspectieven en reflecties op het mysterie van leven en dood. Zie [Tentoonstelling Once in a Lifetime](#).

BOEDDHISTISCHE SECTOR

Jacco van de Velden, voorzitter boeddhistische sectorraad
06 55683113

Nadat op 26 oktober de oprichting van de boeddhistische sector door het bestuur is goedgekeurd, heeft op 14 maart de eerste vergadering van de sectorraad plaatsgevonden. Op dit moment bestaat de raad uit: Jacco van de Velden, voorzitter, Margaretha Korsaan-Koster, secretaris en Stef Lauwers, algemeen lid.

We zijn druk bezig om de webpagina van de sector te vullen en hopen dat dit op korte termijn een feit zal zijn.

Mocht u informatie over de sector willen hebben dan kunt u zich via e-mail richten tot boeddhismevgz@outlook.com.

Wij hopen spoedig meer van ons te laten horen.

SECTOR INSTITUTIONEEL NIET-GEZONDENEN (SING)

Mini-symposium Transcendentie: ervaring en verdieping 7 maart 2016

Het symposium is goed verlopen, er zijn ruim 50 mensen gekomen, de lezingen waren interessant en de discussies boeiend. Wij kunnen terugzien op een zeer geslaagde middag.

Een verslag van het symposium is te vinden op de webpagina van de [SING](#).

De RING-GV, de toetsingen en de kosten daarvan

De toetsingen door de RING-GV zijn gaande. Er zijn nu ongeveer 40 mensen getoetst. De raad roept alle leden van de SING op zich te laten toetsen, als zij geen zending hebben van een levensbeschouwelijk genootschap. Informatie over de eisen en procedure is te vinden op de website van de [RING-GV](#).

Zoals vermeld op de website van de RING-GV zijn aan deze toetsing kosten verbonden, namelijk € 235,00 of € 127,50 voor wie minder dan het minimumloon verdient. Omdat ook de raad van de SING deze kosten vrij hoog vindt, is er aan de RING-GV om een toelichting gevraagd. Deze wordt in een brief gegeven, met als bijlage de volgende verantwoording:

“Een toetsing van RING-GV kost € 235,-. Voor mensen met een inkomen onder het bestaansminimum is er een gereduceerd tarief: € 127,50. Hoe zijn deze bedragen tot stand gekomen?”

Bij elke toetsing zijn drie toetsers betrokken. Deze krijgen hiervoor een kleine vergoeding (€ 30 per toetsers voor een schriftelijke toetsing en € 60 per toetsers voor een mondelinge toetsing). Daarnaast zijn er in geval van een mondelinge toetsing reiskosten en de kosten voor de huur van een ruimte. Gemiddeld komen daarmee de kosten van een toetsing op zo'n € 127 per toetsing. Van de inkomsten à € 55 per toetsing moet RING-GV haar administratie, reis- en vergaderkosten zien te betalen. Deze probeert RING-GV dan ook zo laag mogelijk te houden door bij iemand thuis te vergaderen, en veel via skype of telefoon te overleggen. Tevens zijn alle bestuursfuncties onbezoldigd.”

GEGEVENS BESTUUR VGVZ EN DE RADEN

Namen en contactgegevens vindt u [hier](#).

Wijzigingen

Graag houden wij ons ledenbestand zo up-to-date mogelijk. Geef daarom wijzigingen in uw e-mailadres of in uw andere gegevens (werk of privé) door aan info@vgvz.nl.

Agenda

Activiteiten van de werkvelden en sectoren worden ook vermeld op de website van de VGVZ. Voor het aanmelden van activiteiten kunt u een mail sturen naar info@vgvz.nl.

Volgende Nieuwsbrief

De volgende nieuwsbrief verschijnt in juli. Kopij kunt u **voor 1 juli 2016** aanleveren bij het secretariaat van de VGVZ, info@vgvz.nl.